

ПРИНЦИПИ І ЦІЛІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ У ПЕРІОД ЕКОНОМІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Формування ефективної інвестиційної політики в період трансформації економіки, по суті, є визначенням її специфічних принципів і цілей. Термін «інвестиції» походить від латинського слова «invest», що означає вкладення коштів. У найбільш широкому розумінні інвестиції — це спосіб розміщення капіталу, який повинен забезпечити збереження або зростання вартості капіталу і (або) принести позитивну величину доходу. Іншими словами — це будь-який інструмент, який дає змогу розмістити гроші, розраховуючи їх зберегти чи примножити їхню вартість [1].

Інвестиційна стратегія передує етапу розробки інвестиційного проекту. Інвестор керується цією стратегією на всіх етапах життєвого циклу інвестиційного проекту, який складається з передінвестиційної фази, фази інвестування і фази експлуатації виробництва.

Інвестиційна стратегія являє собою систему довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємства, що визначаються загальними завданнями його розвитку і інвестиційною ідеологією, а також вибором найбільш ефективних шляхів їх досягнення [2].

Поняття «Інвестиційна стратегія» у сучасній економічній літературі тлумачиться як формування системи довгострокових цілей інвестиційної діяльності та вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення.

Інвестиційна стратегія визначає можливості поліпшення результатів господарювання суб'єкта за допомогою інвестицій, тобто окреслює напрямки інвестування з метою одержання прибутків і збільшення власних активів.

Згідно з обраною стратегією інвестор оцінює альтернативні інвестиційні проекти, провадить їх техніко-економічне обґрунтування, селекціонує їх, відбираючи найперспективніші, і формує з останніх відповідні інвестиційні портфелі.

Така стратегія звичайно називається активною, або агресивною за максимальної спрямованості на прибуток. Протиположно активній стратегії є пасивна, коли інвестор прагне

забезпечити за рахунок інвестицій непогіршення (в кращому випадку) показників своєї господарчої діяльності [3].

Процес розробки інвестиційної стратегії є найважливішою складовою загальної системи стратегічного вибору підприємства, основними елементами якого є місія, загальні стратегічні цілі розвитку, система функціональних стратегій у розрізі окремих видів діяльності, способи формування й розподілу ресурсів. При цьому інвестиційна стратегія знаходиться в певній взаємозалежності з іншими елементами стратегічного вибору підприємства.

Інвестиційна стратегія визначає головні цілі інвестиційної політики щодо: дохідності, ліквідності, ризику та зростання капіталу; відповідальних за проведення політики та їх обов'язки; рекомендацій до складу активів інвестиційного портфеля, видів цінних паперів, їх інвестиційних якостей; умов придбання та продажу активів; строків їх зберігання та переміщення з одного портфеля до іншого; правил обліку, додержання нормативів, звітності, комп'ютерного забезпечення; способів управління інвестиційним портфелем та підтримки відповідних пропорцій між первинним та вторинним резервами цінних паперів (активів), їх використання строго за призначенням.

Підприємства провадять також свою фінансову політику, відмінність якої від фінансової стратегії полягає в тому, що вона базується на детальних, конкретизованих фінансових даних. «Фінансова політика являє собою форму реалізації цільової функції загальної стратегії фінансового розвитку підприємства в розрізі окремих аспектів фінансової діяльності. На відміну від фінансової стратегії в цілому фінансова політика формується лише по окремих напрямках фінансової діяльності підприємства, а не охоплює увесь комплекс цієї діяльності» [4, с. 63].

У сучасній економічній літературі відрізняють державну інвестиційну політику та інвестиційну політику конкретного підприємства.

Перша визначає основні напрямки державного управління, регулювання та контролю за інвестиційною діяльністю. Державна інвестиційна політика передбачає певну форму поведінки владних структур, підпорядковану досягненню поставленої на міцній науковій основі мети і розраховану на певний проміжок часу.

Держава повинна вирішувати, якими мають бути методи та межі її втручання в інвестиційні процеси, яким чином вони відбуватимуться, щоб не послаблювалась стимулююча функція

ринкових механізмів. Мінекономіки України відповідно до покладених на нього завдань розробляє напрямки структурної та інвестиційної політики України, бере участь у визначенні пріоритетів іноземного інвестування.

Зрозуміло, що діяльність підприємства підпорядкована довгостроковим цілям його розвитку і саме тому повинна втілюватись згідно з розробленою інвестиційною політикою.

Основною метою інвестиційної діяльності є забезпечення реалізації найбільш ефективних форм вкладення капіталу, спрямованих на розширення економічного потенціалу підприємства. З урахуванням цієї мети формується зміст інвестиційної політики підприємства.

Інвестиційна політика являє собою частину загальної фінансової стратегії підприємства, що полягає у виборі і реалізації найбільш ефективних форм реальних фінансових інвестицій з метою забезпечення високих темпів його розвитку і розширення економічного потенціалу господарської діяльності [5].

Інвестиційна політика підприємства є однією із складових його загальної стратегії і тактики діяльності. Вона спрямована на обґрунтування, визначення напрямків і видів інвестиційної діяльності, що відповідає стратегічній лінії підприємства, визначення можливого обсягу інвестиційних ресурсів підприємства, підбір для реалізації найбільш ефективних інвестиційних проектів.

Інвестиційна політика — це цілеспрямована довгострокова система дій щодо формування інвестиційних ресурсів і визначення найбільш ефективних напрямків їх використання з урахуванням стратегічних цілей розвитку підприємства [6].

На нашу думку, розробка інвестиційної політики підприємства в умовах адаптації його до постійних змін у ринковому середовищі повинна ґрунтуватися на таких принципах:

1. *Підпорядкованість.* Інвестиційна політика підприємства повинна бути підпорядкована стратегії його економічного розвитку. Важливо, щоб інвестиційна політика відповідала генеральній лінії розвитку підприємства.

2. *Перспективність.* Необхідно забезпечити пріоритет вирішення перспективних завдань розвитку над поточними. Тобто інвестиційна політика повинна передусім ґрунтуватися на вирішенні перспективних довгострокових завдань, а поточні

3. *Самофінансування*. Підприємство має спиратися передусім на власні джерела фінансових ресурсів, а інвестиційні програми та потреба в інвестиційних ресурсах мають відповідати можливостям підприємства. Звичайно, фірма може також розраховувати на різні джерела зовнішніх запозичень, але у безпечних обсягах, щоб не спричинити до неплатоспроможності підприємства, та, як наслідок, до банкрутства.

4. *Оптимізація*. Важливо знайти найоптимальнішу пропорцію між джерелами інвестиційних ресурсів. Для цього слід оцінити вартість кредитів, емісії та обслуговування облігацій та акцій, а також вартість власних вільних фінансових ресурсів. При цьому останнє може визначатись як дохід, який можна отримати при інвестуванні в інші інструменти або об'єкти (нерухомість, депозити, акції, облігації і т. ін.). Далі необхідно вибрати кілька найдешевших джерел з урахуванням найсприятливіших для фірми строків виплат. Наприклад, іноді фірмам вигідніше, маючи вільні кошти, направити їх у якусь прибуткову справу, а на фінансування власних інвестиційних потреб запозичати недорогий банківський кредит, за умови, що до терміну виплати боргу підприємство отримає інвестовані кошти з прибутком, більшим, аніж банківський процент.

5. *Підтримання постійної платоспроможності підприємства в процесі здійснення інвестицій*. Протягом інвестиційного циклу неминуче погіршення показників платоспроможності та ліквідності. Тому завдання керівництва таким чином спланувати графік інвестування та грошових потоків у часі та обсязі коштів, щоб не допустити виходу за межі встановлених норм та коефіцієнтів.

6. *Самоокупність і рентабельність інвестиційних програм*. У більшості випадків кінцевою метою інвестицій є отримання прибутку. Тому необхідно правильно вибрати об'єкт(и) інвестування та вміти спрогнозувати попит та тенденції на ринку.

7. *Врахування інвестиційного ризику*. Цей принцип тісно пов'язаний із попереднім. Повинні бути розглянуті та оцінені всі можливі ризики та сплановані відповідні превентивні дії для мінімізації збитків.

8. *Концентрація інвестиційної діяльності підприємства на найбільш важливих інвестиційних проектах*. Чіткий розподіл об'єктів інвестування на першочергові пріоритетні та другорядні

9. *Формування взаємовигідного інвестиційного співробітництва.* Важливо встановити взаємовигідні довірчі відносини із суб'єктами інвестиційного співробітництва (банки, фірми-підрядники, акціонери та ін.).

Існує думка, що стратегічною метою інвестиційної політики є максимізація ринкової вартості капіталу, тоді як фінансова політика займається обґрунтуванням та відбором джерел фінансування активів підприємства (обігових та позаобігових) [7].

Формування інвестиційної політики є одним із основних етапів процесу розробки інвестиційної стратегії підприємства, та якщо інвестиційна стратегія визначає загальну інвестиційну ідеологію, то інвестиційна політика являє собою як форму реалізації інвестиційної ідеології, так і взагалі інвестиційної стратегії підприємства в розрізі найбільш важливих аспектів інвестиційної діяльності. На відміну від інвестиційної стратегії в цілому, інвестиційна політика формується лише за конкретними напрямками інвестиційної діяльності підприємства.

Інвестиційна політика підприємства, на наш погляд, повинна мати структуру, відображену на рис. 1.

Головні цілі інвестиційної політики полягають у наступному:

- дохідність;
- зменшення ризику;
- безпека;
- зростання капіталу;
- ліквідність.

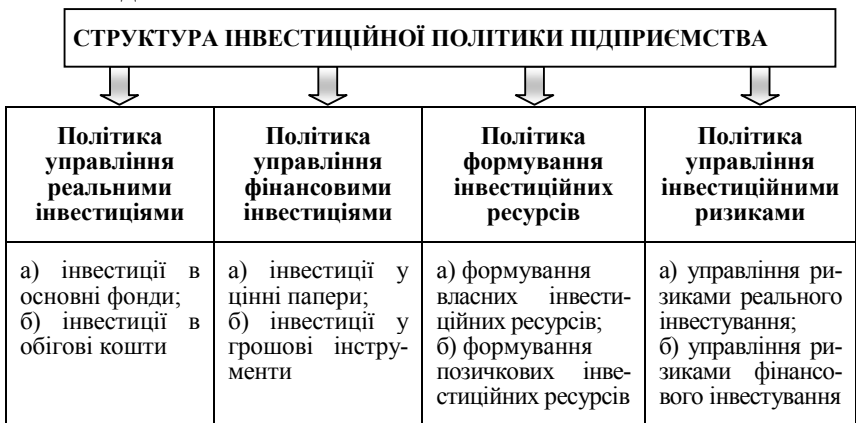

Рис. 1. Структура інвестиційної політики підприємства

Дохідність — це головна мета інвестиційної політики, яка виражається у спроможності інвестицій давати дохід. Зменшення ризику передбачає вибір серед об'єктів інвестування того проекту, який матиме найнижчий показник ризику та водночас забезпечуватиме дохідність. Безпека передбачає раціоналізацію джерел формування інвестиційних ресурсів із тим, щоб зменшити залежність від одного джерела. Інвестиційна політика також повинна бути націлена на зростання власного капіталу підприємства незалежно від того, чи залучаються власні інвестиційні ресурси або позичкові. Зростання капіталу підвищує фінансову стійкість та кредитоспроможність підприємства. Ліквідність передбачає залучення інвестицій у такі проекти, які будуть забезпечувати ритмічну та прибуткову роботу підприємства.

Таким чином, на нашу думку, у період економічної трансформації важливим є питання створення на рівні підприємства інвестиційної стратегії та інвестиційної політики, що мають будуватися на основі вищевикладених принципів і цілей. При цьому слід враховувати, що різниця між інвестиційною стратегією та інвестиційною політикою полягає у тому, що остання є аналітичним інструментом (механізмом) реалізації першої. Тобто інвестиційна стратегія встановлює концептуальні засади, умови і завдання, в рамках яких реалізується інвестиційна політика.

Інвестиційна політика, покликана реалізовувати цілі та завдання стратегічного розвитку підприємства, являє собою частину цієї стратегії і повинна бути тісно пов'язана з іншими її напрямками — маркетинговою політикою, інноваційною політикою, фінансовою політикою і т. ін.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Лоренс Дж. Гитман, Майкл Д. Джонк.* Основы инвестирования. — М., 1997. — 427 с.
2. *Бланк И. А.* Основы инвестиционного менеджмента. — К.: «Ника-Центр», 2001. — Т. 1. — 508 с.
3. *Пересада А. А.* Інвестиційний процес в Україні — К.: «Лібра», 1998. — 308 с.
4. *Бланк И. А.* Стратегия и тактика управления финансами. — К.: МП «Итем ЛТД» — СП «АД-Украина», 1996. — 354 с.

5. *Бланк И. А.* Основы финансового менеджмента.— К.: «Ника-Центр», 1999. — Т. 2. — 510 с.
6. *Ушакова Н. М., Бланк И. О., Кукурудза Л. О., Гуляева Н. М.* Инвестиционный менеджмент на предприятии. — К.: КДТЕУ. — 1995. — 275 с.
7. *Теплова Т. В.* Финансовые решения: стратегия и тактика. — К.: «Магистр». — 1998. — 212 с.

В. Л. КОРИНСЬ, канд. екон. наук

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧІВ У ПРОЦЕСІ МАРКЕТИНГОВОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ

В умовах ринку обсяг реалізації продукції та відповідна величина прибутку певним чином залежать від відношення споживачів до рівня ціни. При цьому важливе значення має правильне визначення даного рівня з урахуванням споживчих властивостей продукції. Невиконання цієї умови призводить, як правило, до зміни попиту на продукцію підприємства, що в свою чергу обумовлює її неефективну реалізацію. Особливої актуальності ця проблема набуває при постійному зростанні пропозиції продукції на конкурентному ринку.

Результативність діяльності підприємства в процесі реалізації продукції суттєво залежить від міри врахування потреб та вимог споживачів у процесі маркетингового ціноутворення [3], що потребує проведення відповідних досліджень. При цьому всебічне вивчення попиту на продукцію з урахуванням чутливості споживачів до її якісних характеристик та рівня ціни являє собою один із сучасних напрямків орієнтації маркетингової діяльності підприємства. Використання даного методичного підходу в процесі формування ціни дозволяє підприємству з об'єктивних позицій визначати її рівень, ураховуючи особливості поведінки споживачів при зміні їхніх купівельних можливостей їхню реакцію на зміну рівня ціни підприємством, а також зміну споживчих властивостей продукції.

Під час реалізації продукції на ринку для підприємства дуже важливо визначитися, чому з двох видів продукції, що досить близькі за споживчими властивостями та мають однаковий рівень ціни, один вид реалізується, а від другого споживач відмовляється. Дослідження мотивації споживачів на основі проведення відповідного їх тестування може дати відповідь